

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insetate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 8. februarja 1901.

Politični oddelek.

Prestolni govor.

V naši državi je navada, da otvori cesar zasedanje državnega zbora, kadar je poslanska zbornica novič izvoljena, vselej sam na slovesen način s prestolnim govorom. To se je zgodilo tudi pri nas dne 4. februarja.

Prestolni govor obsega program vlade. Popolnoma napačno je, ako se misli, da v prestolnem govoru razvije cesar svoje osebno mnenje. Govor sestavi vlada, ki nosi zanj tudi odgovornost; cesar se sicer večinoma strinja z vsem, kar je v govoru povedano, a zgodilo se je že večkrat, da je cesar čital prestolni govor, kateri ni soglašal z njegovim osebnim mnenjem.

Glede letošnjega prestolnega govora seveda ne more nihče reči, katere točke so take, da se cesar z njimi osebno strinja, in katere so take, da se cesar z njimi ne strinja. In vendar bi bilo velevažno to vedeti, zakaj letošnji prestolni govor ni samo najdaljši, kar jih je kdaj bilo, ampak je tudi politično velevažen, tako da je obudil občno senzacijo, mej Nemci veliko zadovoljstvo, mej Slovani pa nezadovoljstvo.

Po obširnem gospodarskem programu, čigar izvršitev je v doglednem času povse nemogoča, tudi če bi v parlamentu zavladale redne razmere; in po kratkem in dokaj splošnem odstavku o zunanjepolitičnih razmerah govori prestolni govor o notranjepolitičnem položaju in o najaktuvalnejših vprašanjih notranje politike.

V tem oziru pravi prestolni govor naslednje: „Ustava, katero sem iz proste volje dal svojim narodom, naj bi bila naši dobi primerno poročstvo za razvoj naših narodov. Bogati so sadovi, ki jih je donesla. Državno denarstvo se je vzorno uredilo, in državni kredit je zrastel do visokega ugleda. Državlanske pravice stoje na trdni podlagi, in splošna izobrazba je vsled organi-

zacije šolstva in izredne pomncžitve šolskih zavodov dosegla toliko višino, da jako služi tudi vrlosti in inteligenci mojega vojaštva. Deželni zbori so mogli v svojem področju mnogo koristnega izvršiti, in doli do občin je segel blagodejni vpliv ustavnih naprav. Torej lahko rečem, da so državni temeljni zakoni dragocena posest mojih zvestih narodov. Na zunaj so brez škode za avtonom, nekaterih kronovin uzor državne enotnosti in moči. Tem bolj me boli, da so zadnja zasedanja državnega zbora bila skoro brez uspeha, dasi priznavam, da so se one zadeve, ki se tičejo državne velesile, od vseh strank ugodno rešile. A ne manj važna vprašanja, ki se tičejo procvitanja v državnem zboru zastopanih dežel in kraljevin, se niso rešila, dasi bi bila morala potreba in vzgled drugih držav mogočno nagibati, da se napno vse sile, da se bogate pridobitve naše dobe uporabijo tudi v službi našega blagostanja in našega napredka. Moja najodločnejša želja je, da se vi, gospoda moja, zvesti tradicijam državnega zbora, posvetite nujnim delom in s tem opravičite svoje ustavno stališče in zadovoljite prebivalstvo. Pri tem morate s popolno gotovostjo računati na mojo vlado, katera bo z vso po položaju potrebno resnobo dokazala vsem strankam potrebo parlamentarnega dela. Če bi postavodajstvo bilo še dalje zavirano, bilo bi to tem žalostneje, ker bo treba, deloma zaradi zakonov, ki so že s pritrditvijo državnega zbora postali pravo-močni, deloma zaradi neodložljivih socialnih preosnov (delavsko zavarovanje, zavarovanje za starost in onemoglost) in vedno potrebnih velikih vodnih prometnih potov in drugih važnih vprašanj treba misliti na nove jako velike žrtve, ne da bi pri tem državno gospodarstvo prišlo v nered in pridno delo ostalo brezuspešno. Davkoplačevalci smejo zahtevati, da se jim ohrani možnost, da morejo pri tem, ko izpolnjujejo svoje dolžnosti do države, skrbeti tudi za svojo in za prihodnost svojih družin. Vse namere, ki so namenjene za dušno in materialno povzdigo, ostanejo brezplodne zaradi narodnostnega prepira.

Izkušnja je pokazala, da so vsi poskusi dosedaj bili zastonj, in da se torej priporoča zakonita ureditev, ki edino daje poročstvo. Moja vlada vidi v rešitvi jezikovnega vprašanja dejanje pravičnosti in državne previdnosti. V zaupanju v dobro voljo vseh strank bo vse poskusila, da čim preje osvobodi državo od njenega najhujšega zla. Ravno tako je pa moja vlada tudi dolžna, da neizpremenjeno ohrani enotnost jezika v gotovih sferah uprave kot starodavno izkušeno napravo. Nikdar se ne dajo doseči uspehi s tem, da se zavira ljudsko zastopstvo. Tudi skupni interesi cesarstva se s tem oškodujejo.

Če bo kmalu treba urediti gospodarske odnose med obema državnima polovicama, bo krepko sodelovanje državnega zbora neobhodno potrebno, da se oba dela zadovoljita z nagodbo. Vedno gledam na skupno korist svojih narodov, in njih sreča je moje zadovoljstvo. Zato želim, da uživajte svoje ustavne pravice, spoznate kot boljši del mirni, organični razvoj teh pravic narodnega življenja. V svobodnem, bratskem delovanju naredite mir, ki odgovarja potrebam našega časa, in varujte, kot vaši očetje, to državo, ki daje vsem svojim narodom enako varstvo, in dajte prihodnjim rodovom lep vzgled, kako se želje posameznikov združujejo s skupnim blagom. Delajte gospodje, in videli boste, da bo delalo vse ljudstvo, in blagoslov Najvišjega bo na vašem delu!

Prestolni govor je razvil jasen program. Vlada se je postavila strogo na centralistično stališče, izrekla se je za uvedbo nemškega državnega jezika in zoper tisto ravnopravnost, ki je v državnih osnovnih zakonih zagotovljena vsem narodom v državi.

Umevno je, da je ta del vladnega programa obudil meje Slovani skrajno ogorčenje. Vlada je s tem programom napovedala slovanskim narodom boj, zakaj z vlado, ki ne priznava narodne ravnopravnosti ni nobenega praktiranja, slovanski narodi ne morejo proti taki vladi postopati drugače, kakor da jo skušajo strmoglaviti.

Vabilo k družbi sv. Mohorja.

Zopet se približuje čas, ko se treba upisati v družbo sv. Mohorja. Vabimo torej svoje rojake, drage Slovence in Slovenke, širom naše domovine, a tudi vse one naše brate, ki so morali zapustiti rodno svojo zemljo in sedaj žive na ptujem, da se zbero vsi pod zastavo Mohorjeve družbe, da pristopijo in tako priskrbe za nje nadaljni procvit. Vsak Slovenec, vsaka Slovenka šteje si v sveto versko in narodno dolžnost, da je ud te družbe! Pristopajte ji sedaj zopet v prav obilnem številu, da bodo v jeseni naše družbene knjige zopet romale v kar največji množini po vsem Slovenskem, da je ne bo hiše in rodbine slovenske, kjer bi se ne prebirale Mohorjeve knjige, ki podajajo toliko primerne berila, koristnega pouka in kratkočasnega razvedrila.

Zato bodi naše geslo: družba sv. Mohorja ne sme nazadovati, marveč mora povsod napredovati, kjer je le

mogoče. Mnogo je še krajev, kjer bi se moglo število naših udov-Mohorjanov še znatno povišati. Zato ostanejo naj družbi zvesti vsi njeni sedanji udje, a pristopi naj tudi čim več novih!

Književni dar, ki se udom pripravlja in deloma v družbeni tiskarni že pridno tiska, je za letos ta-le:

1. „Zgodbe sv. pisma“, VIII. snopič. — Mnogo prerano nam je zamrl gosp. profesor bogoslovja dr. Frančišek Lampé, ki si je pri Mohorjanih postavil neminljiv spominek s svojimi „Zgodbami“. Krasnega dela ni mogel dovršiti. Nadaljuje to delo na isti način profesor bogoslovja v Ljubljani, preč. gosp. dr. Jan. Ev. Krek. Delo se ne bo pretrgalo. „Zgodbe“ bi pač ne smele manjkati v nobeni slovenski družini!

2. „Pamet in vera. Slovenskemu narodu v potrditev sv. vere“. Tega, našim časom jako potrebnega dela, katero spisuje gosp. župnik J. M. Seigerschmied, izide letos I. zvezek. Gospod pisatelj v njem pojasnjuje z umstvenimi dokazi in mnogimi izgledi temeljne resnice naše vere o Jezusu Kristusu, sveti cerkvi, o vstajenju mrtvih in božji previdnosti. Delo zasluži čim največ bralcev. — Naše častite poverjenike in družnike moremo opozoriti, da letos ne izide molitvena knjiga. Družbena knjiga „Pamet in vera“ ni molitvenik, ampak poučna apologetična (bogoslovska) knjiga v večji obliki na 10 tiskanih polah, v obliki kakor lanska knjiga Anton Martin Slomšek. Zatorej ni treba dodajati veznine za molitvenik.

3. „Umni kletar“. Spisal gosp. učitelj A. Kosi. Opisuje jako dobro in temeljito umno kletarstvo. Na 8 polah dodanih je mnogo lepih podob, ki vsebino dobro pojasnjuje.

4. „Za srečo!“ V tej obširni povesti, ki obsega 12 pol v obliki „Večernic“, nam slika marljivi naš pripovedovalec gosp. Fr. Malograjski življenje in trpljenje slovenskih izseljencev. Povest bo zanimala vse bralce.

5. „Slovenskih večernic“ 53. zvezek obsega štiri lepe povesti, kratkočasno igro „Ne vdajmo se!“, temeljit pouk o novem dohodninskem davku, več pesmij i. t. d.

6. „Koledar za l. 1902“ bo izšel v dosedanji že priljubljeni obliki s kolikor mogoče raznovrstno, poučno in kratkočasno vsebino.

To je torej naš letošnji književni dar. Slovenci, na Vas je, da te knjige romajo v čim največjem številu med naš narod, da se naša družba razširi povsod! — Gg. poverjenike še posebej prosimo, da tudi letos trudoljubivo nabirajo širom domovine raztresena krdela Mohorjanov in jih upisujejo v našo družbo. Nabiralne pole z denarjem naj se odboru dpošiljajo do dne 5. marcija. Mnogo truda, sitnostij in nepotrebnih stroškov provzročajo nam tisti, ki nam ne dpošljejo ob pravem času udnine!

Posamezne ude in take kraje, ki nimajo 15 udov, pa prijazno opozarjamo, da morajo po družbenih pravilih letnini (2 kroni) dodati še 40 vinarjev za upravne stroške, namreč za zavoj, spremnico s kolekom, delo itd. Seveda morajo potem poštino, ki znaša veliko več, še sami plačati.